

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพสังคมโลกและสังคมไทยในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การสื่อสารข่าวสารข้อมูล ความรู้ต่างๆ สามารถทำได้อย่างรวดเร็วและไร้ข้อจำกัด แต่ปัญหาที่สำคัญของประเทศไทย คือ ปัญหาด้านคุณภาพของคน อันเป็นผลพวงมาจากระบบการศึกษา เนื่องจากการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกระดับ เป็นการศึกษาที่สร้างความอ่อนแอทางสติปัญญา ทำลายศักยภาพในการเรียนรู้ สร้างคนที่ขาดความรู้ คิดไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น ไม่มีอิสระและขาดความสามารถในการสร้างความรู้ (ประเวศ วะสี, 2538) ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีความสามารถหลากหลายเพื่อรองรับกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาในอนาคต เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความสามารถและคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือเป็นผู้ที่มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นผู้มีความสามารถในการคิด เป็นผู้ใฝ่รู้และแสวงหาความรู้ เป็นเป็นผู้มีความสามารถในทางวิชาการและวิชาชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้นโยบายปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชนไทยให้มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพัฒนาประเทศชาติให้สามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

หัวใจสำคัญของการเพิ่มพูนคุณภาพการศึกษาและเสริมสร้างคุณภาพประชากรไทย คือ การปฏิรูปด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนจึงต้องเปลี่ยนจากการเน้นที่ผู้สอน เป็นการเน้นที่ผู้เรียน ให้รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ร่วมกิจกรรม ร่วมรับผิดชอบการเรียนการสอน สร้างวินัยในการเรียนเอง รวมทั้งวัดประเมินผลด้วยตนเอง โรงเรียนมีหน้าที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพนำไปสู่การมีคุณลักษณะที่สังคมต้องการ พร้อมทั้งจะดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์, 2540)

เนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากถึงข้อบกพร่องของการจัดการศึกษาที่นักเรียน นักศึกษามีความรู้อย่างผิวเผิน ขาดความสามารถทางกระบวนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์และการสังเคราะห์ที่ลึกซึ้ง รวมทั้งขาดความสามารถทางการใช้ภาษาเพื่อประมวลข้อมูล (กรมวิชาการ, 2539) จึงเป็นที่มาของแนวคิดในการปฏิรูปการศึกษาซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ โดยให้สถานศึกษาปรับปรุงการปฏิบัติการเรียน การสอนของครูและนักเรียน โดยมุ่งที่การปฏิบัติงานของผู้เรียนให้เป็นผู้ตัดสินใจเองได้อย่างชาญฉลาด ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ ลงมือทำเองและค้นพบให้ได้ว่าตนเองมีจุดเด่น จุดด้อยอย่างไร เพื่อพยายามพัฒนาตนเองให้จุดด้อยนั้นลดลง หรือส่งเสริมจุดเด่นเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น(โกวิท ประวาลพุกษ์, 2541) อันเป็นลักษณะที่เรียกว่า การเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริง (Authentic Learning) ดังที่ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ (2540) และสมนึก สนธิจันทร์ (2540) ได้กล่าวถึงลักษณะของการเรียนรู้ตามสภาพที่แท้จริงไว้ว่าเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียน โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกดำเนินกิจกรรม เป็นผู้คิดสร้างรูปแบบวิธีการเรียน การสอนในแต่ละเนื้อหา ครูเป็นผู้คิดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะนำไปศึกษาและทำความเข้าใจกับนักเรียน เพื่อร่วมกันวางแผนกำหนดขั้นตอนและตั้งกฎกติกา รวมทั้งวิธีการวัดผล ประเมินผล กระบวนการเรียนการสอนจะเน้นที่การให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเองตามแผนที่กำหนดขึ้นด้วยการให้นักเรียนสร้างความรู้ขึ้นมาในลักษณะความรู้ที่ผ่านการบูรณาการซึ่งนักเรียนต้องทำการจัดระบบ สังเคราะห์และบูรณาการข้อมูลสารสนเทศ เมื่อเสร็จกระบวนการแต่ละ กิจกรรม ผู้เรียนจะนำเสนอเพื่อถ่ายทอดความสำเร็จให้ครูและเพื่อนๆ ได้เห็น รวมทั้งผู้ปกครองก็อาจมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนจะรู้ตัวว่าตัวเองทำได้หรือไม่ได้อย่างไรอยู่ในระดับใด สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นสถานการณ์ที่กระตุ้น ยั่วยุ ท้าทายและส่งเสริมให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะแสดงออกทางด้านความคิด ให้ความสนใจในเรื่องสุนทรียภาพ ค่านิยมส่วนบุคคลมากกว่าการแสดงสมรรถภาพเพียงประการเดียว

การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงที่สอดคล้องตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้นมีหลายวิธี แต่จุดเน้นสำคัญของวิธีการเหล่านั้น คือ จัดให้มีองค์ประกอบ การเรียนทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ การรับรู้ การบูรณาการความรู้และการประยุกต์ใช้ความรู้ การที่ผู้เรียนมีส่วนเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมกำหนดข้อตกลง กำหนดเวลาของกิจกรรมและภาระงานแต่ละเนื้อหากับผู้สอนนั้นเป็นผลดีต่อผู้เรียนในแง่ที่ว่าเขาจะต้องรู้ตัวว่าตัวเองจะต้องทำอะไรจึงจะทำให้งานสำเร็จ ผู้เรียนจะรู้สึกสบายใจไม่ถูกบังคับและมีแรงกระตุ้นที่จะคิดพัฒนางานต่างๆตามศักยภาพของตัวเอง ฝึกฝนให้ตัวเองเป็นผู้รู้จักรับผิดชอบและมีโอกาสแสดงออกโดยเท่าเทียมกันจากผลงานหรือชิ้นงานของเขาเอง ที่สำคัญคือการประเมินตนเองตลอดเวลาจะเป็นสิ่งทำให้ผู้เรียนพัฒนาตัวเองไป

จนกระทั่งกลายเป็นบุคลิกภาพ และในที่สุดเขาก็จะสามารถสร้างความรู้ความคิดต่อเนื่องไปได้เอง อย่างไม่สิ้นสุด (สมนึก นนธิจันทร์, 2540) การมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและตั้งเกณฑ์ การประเมินผลของ ฮัฟแมน (Huffman, 1998) กล่าวว่า จะส่งเสริมความสามารถในการตัดสินใจของนักเรียน มีความมั่นใจในการทำงาน มีความภาคภูมิใจและยึดถือข้อบังคับที่ตนเองเป็นผู้สร้างขึ้น เป็นการสร้างแรงจูงใจอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความตั้งใจที่จะตอบสนองเป้าหมายด้วยการสร้างสรรค์งานที่มีความหมายมากขึ้น ก่อให้เกิดความจำที่แม่นยำขึ้น เป็นการสะสมความรู้อันยาวนานคงทนจนกระทั่งเป็นพฤติกรรมที่ถาวร มีการระลึกได้ง่ายและเร็วขึ้น เมื่อต้องการนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ และยังช่วยส่งผลในการแสดงพฤติกรรมตอบสนองการเรียนรู้ในกิจกรรมอื่นๆ ได้ดีขึ้น

ส่วนครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนที่เป็นเนื้อหาหรือสอนแบบบอกตรง เป็นการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีหน้าที่เสริมแรง ไม่ขัดขวาง และการวัดประเมินผลก็ต้องเน้นการสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติ ตัดสินใจและแก้ปัญหาเองตามสภาพจริง นั้นและหาทางเพิ่มเติมสิ่งที่เขาขาดในโอกาสที่เหมาะสม อันเป็นวิธีการที่เรียกว่า "การประเมินความสามารถที่แท้จริง" (Authentic assessment) วิธีการหรือกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการประเมินความสามารถตามแนวการปฏิบัติจริงได้ คือ แฟ้มสะสมงาน หรือ พอร์ตโฟลิโอ (Portfolio) (โกวิท ประวาลพฤกษ์, 2541)

แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) นำมาเรียกเป็นภาษาไทยได้หลายชื่อ เช่น แฟ้มสะสมผลงาน แหล่งสะสมงาน แฟ้มผลงาน แฟ้มสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้ แฟ้มผลงานดีเด่น ฯลฯ ในทางการศึกษา Portfolio ก็มีคำแปลและความหมายได้หลายอย่าง ตั้งแต่คำว่า แฟ้มสะสมผลงาน นักเรียน กล่องหรือบันทึกรวบรวมหลักฐานของพัฒนาการของนักเรียนที่แสดงถึงทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนตลอดภาคการศึกษาหรือปีการศึกษา ไปจนถึงบันทึกพัฒนาการสอนของครูและกระบวนการเรียนของนักเรียน (สำลี ทองธิว, 2541)

แองเจโลและครอส (Angelo and Cross, 1993 อ้างถึงในอุทุมพร จามรมาน, 2540) กล่าวว่า Portfolio ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งใน 50 ชนิดของการประเมินความสามารถที่แท้จริง สำหรับความหมายของ Portfolio คือ กระเป๋า (ปกติทำด้วยหนังสือ) สำหรับเก็บกระดาษ เอกสาร ภาพวาดของศิลปินและนักโฆษณาที่ต้องการนำผลงานของตนที่แสดงถึงความสามารถ ความคิดริเริ่ม ความเป็นอัจฉริยะและงานที่ตนรักจัดเก็บสะสมไว้มาจัดแสดงหรือเสนอให้แก่ผู้ว่าจ้างหรือบุคคลอื่น เพื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้ ชื่นชม ยอมรับความสามารถของตน

แฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการใหม่อย่างหนึ่งที่ครู อาจารย์ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอุดมศึกษานำมาใช้ในการแก้ปัญหาการประเมินผลการเรียน เพราะแฟ้มสะสมงานอาศัยหลักการประเมินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ทั้งในด้านการเก็บรวบรวม การจัดระบบและการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อสนเทศที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน จึงเป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับอายุสามารถแสดงผลสำเร็จของตนเอง โดยผู้เรียนสามารถเลือกใช้วิธีการและตัดสินใจเลือกผลงาน มีอิสระในการสร้างสรรค์ คิดค้นกลวิธีและสะท้อนภาพความคิดของตนเองออกมาได้อย่างสมบูรณ์ (บุญเจิด ภิญโญนันตพงษ์,2539) นอกจากนี้ ยังสามารถวัดทักษะความชื่นชม การตัดสินใจ อันเป็นพัฒนาการเรียนรู้จากรูปรธรรมไปสู่นามธรรมได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นหลักฐานที่สะท้อนการประเมินตนเองของนักเรียนด้วย (กรมวิชาการ,2539)

จากการศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงานที่ผ่านมาของผู้วิจัยได้พบว่า การนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในประเทศไทยเท่าที่ได้รับการเผยแพร่ในขณะนี้ เป็นแฟ้มสะสมงานนักเรียนที่ใช้ในเชิงของการศึกษาพัฒนาการของผู้เรียนทางด้านทักษะการอ่านและการเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษา สัมฤทธิ์ผลของการนำแฟ้มสะสมงานมาใช้พอสรุปได้ดังนี้

1. แฟ้มสะสมงานสามารถใช้เป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียน
2. แฟ้มสะสมงานสามารถใช้สำหรับประเมินผลการเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย
3. แฟ้มสะสมงานสามารถใช้สำหรับประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน

ส่วนในด้านสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอน แฟ้มสะสมงานมีผลโดยตรงต่อครูผู้สอนและผู้เรียน ทั้งนี้สามารถจำแนกได้ดังนี้

สัมฤทธิ์ผลที่มีต่อครูผู้สอน ทำให้ครูผู้สอน

1. ลดบทบาทการเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอนลง
2. ใช้เทคนิคและกิจกรรมในการเรียนการสอนมากขึ้น
3. สามารถเห็นจุดอ่อนในการจัดการเรียนการสอนของตน
4. มีเจตคติที่ดีและความภาคภูมิใจในการช่วยพัฒนานักเรียน

สัมฤทธิ์ผลที่มีต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียน

1. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น
2. มีทักษะทางการเรียนสูงขึ้นและพัฒนาตนเองได้ดีขึ้น
3. มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้น
4. ได้ทราบความก้าวหน้าของตนเอง

5. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียน เพราะได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง การตัดสินผลงานจากการปฏิบัติจริงก่อให้เกิดความรู้สึกว่ามีความยุติธรรม

ดังนั้น การนำแฟ้มสะสมงานมาใช้ในการเรียนการสอนจึงเป็นการส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนการสอนต่อครูและบทเรียนโดยตรง แต่อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่ผ่านมาได้กล่าวถึงผลของการใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนที่ส่งผลโดยตรงต่อการสร้างเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียนในด้านต่างๆไว้อย่างสอดคล้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย ซึ่งเชียวศรีวิจิตรศรี (2527) ได้กล่าวถึง "การเรียนรู้ที่สมบูรณ์" ว่าเป็น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งสามด้าน ซึ่งมีใช่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายนอกที่เรามองเห็นด้วยตาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วยกระบวนการทางจิตใจ เช่น ความคิด ความสามารถทางสมองและความรู้สึกต่างๆ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ คือ การที่ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิดและบูรณาการความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน ทั้งนี้ การเรียนรู้ที่แท้จริงประกอบด้วย การพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถทางสติปัญญา
2. จิตพิสัย (Affective Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ ค่านิยม ความสนใจและความซาบซึ้ง
3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาด้านทักษะหรือความชำนาญในการใช้ทักษะต่างๆ

เกษร ธิตะจารี (2542) กล่าวว่า ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่วัดด้วยการศึกษาทักษะในด้านต่างๆ เช่น ในเรื่องของความคิด (thinking) การแสดงออก (expression) การสร้างสรรค์ (creation) การสอนศิลปศึกษาจะเรียนด้านเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติควบคู่ไปด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถทำงานศิลปะได้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้และเพื่อฝึกความเข้าใจและเป็นพื้นฐานของการเรียนในระดับสูงขึ้นไป การเรียนการสอนศิลปศึกษาจะเน้นด้านทักษะการปฏิบัติ โดยพิจารณาจากตัวผลงาน เช่น ความสมบูรณ์ของงาน การแสดงออกในเรื่องต่างๆ พิจารณามีมือของผลงานในเรื่องความประณีตเรียบร้อย สวยงาม รวมทั้งเทคนิคในการสร้างงาน พิจารณาความคิดสร้างสรรค์ในเรื่องการแสดงออกทางด้านความคิดริเริ่ม ความคล่อง ความละเอียดลออและความยืดหยุ่น ส่วนการประเมินทางด้านจิตพิสัย ซึ่งเป็นการใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการประเมิน จะทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เช่น ความตั้งใจ ความพร้อม ความอดทน เป็นต้น

ชลด พงษ์สามารถ (2526) กล่าวว่าการจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กในวัยต่างๆ ต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมตามวุฒิภาวะ เด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นช่วงที่ผ่านเข้าสู่วัยรุ่น นอกจากจะสนใจกับการแสดงสภาพธรรมชาติของวัตถุและสิ่งแวดล้อมแล้ว เด็กยังต้องการสิ่งที่เป็นเหตุผล สนใจกับสิ่งที่มีความหมายสำหรับชีวิตส่วนตัวของเขา และสนใจเหตุการณ์ต่างๆ ด้วย ในการแสดงออกทางศิลปะนั้น ประสบการณ์นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะประสบการณ์จะช่วยให้การแสดงออกเป็นไปอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ประสบการณ์ทางศิลปะนี้พิจารณาได้จากประสบการณ์ที่ได้ฝึกปฏิบัติ เป็นการผสมผสานความคิดและการปฏิบัติที่ต้องการการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นประสบการณ์ที่ติดแน่นในแต่ละบุคคล อันเป็นสิ่งที่มีความรู้หรือเป็นความพร้อมเฉพาะตัวบุคคล การฝึกปฏิบัตินี้หากต้องการผลักดันให้เป็นไปได้ด้วยดี ควรมีการศึกษาให้สัมพันธ์กันด้วย ซึ่งผู้เรียนทำได้ด้วย การอ่าน การฟัง การชมผลงานศิลปะต่างๆ ไปอย่างชื่นชม เห็นคุณค่า มีการคิดวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ประกอบด้วย ฉะนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะศึกษา นอกจากจะต้องทำความเข้าใจกับหลักสูตร เป้าหมาย การเรียนรู้และกิจกรรมแล้ว ยังต้องทำความเข้าใจกับวุฒิภาวะหรือแต่ละตัวบุคคล เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรม จัดสภาพแวดล้อมและสื่อการสอนได้อย่างเหมาะสมอันส่งผลไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ลักษณะ วิธีการและจุดมุ่งหมายของแฟ้มสะสมงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเห็นทางด้านการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในแง่ที่ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาน่าจะสร้างขึ้นมาจากความร่วมมือระหว่างนักเรียนกับครู โดยมีนักเรียนเป็นผู้แสดงบทบาททางความคิดเห็นการทดลองค้นคว้า เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ตามความสามารถของแต่ละคน เพื่อเป็นการเตรียมตัวผู้เรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบในสังคมและเสริมบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยในหมู่เยาวชน นอกจากการปฏิบัติงานศิลปะเป็นรายบุคคลเพื่อแสดงลักษณะพิเศษเฉพาะตัวแล้ว ผู้สอนควรส่งเสริมให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกหัดให้รู้จักการปรึกษาหารือและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นในโอกาสเหมาะสม ผู้สอนอาจแนะนำให้นักเรียนวิจารณ์ตนเอง โดยการเล่าอธิบายหรือให้ความหมายผลงานที่ตนสร้างขึ้น ในบางโอกาสอาจให้นักเรียนผลัดเปลี่ยนกันทำการวิจารณ์แนวความคิด วิธีการ ลักษณะการทำงาน ผลงาน ฯลฯ ของนักเรียนด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นการพูดหรือเขียน โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยให้คำแนะนำเพิ่มเติม ขั้นตอนสำคัญในการจัดทำแฟ้มสะสมงานขั้นตอนหนึ่งคือ การวิจารณ์ การวิเคราะห์วิจารณ์นั้นเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงแนวคิดและวิธีการใหม่ๆ ฝึกหัดให้มีความคิด สามารถแก้ปัญหาและแสดงความคิดเห็นในวิถีทางที่ถูกต้อง รู้จักเปรียบเทียบแยกแยะและประเมินผลงานศิลปะที่แสดงออกจากในรูปของความคิดสร้างสรรค์ (เลิศ อำนันทนะ, 2518) การฝึกเด็กให้รู้จักวิจารณ์งานของตนเองหรืองานของผู้อื่น จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตัวเอง มีความเป็นอิสระที่จะคิด ทำให้กระบวนการทางความคิด

สร้างสรรค์พัฒนายิ่งขึ้น (นิพนธ์ ทวีกาญจน์ 2533) ครูจึงควรจะมีบทบาทในด้านการเป็นผู้แนะ ปัญหาเพื่อให้เด็กได้เรียนที่จะหาหนทางแก้ไข โดยเน้นความสำคัญในการพัฒนาความละเอียด รอบคอบของการวิเคราะห์ทางสายตาและเรียนรู้การตัดสินใจภาคชีวิตจริงของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งจะ เป็นการช่วยนำเด็กไปสู่ความเฉียบไวในการรับรู้และการเห็นอย่างมีสุนทรียภาพ

ลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนของครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่ ซึ่งเลิศ อานันท์นะ(2523) ได้กล่าวถึง คือ การสอนศิลปศึกษาจะเน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากการถ่ายทอดข้อความรู้จากครูผู้สอน โดยครูกำหนดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ทำการวัดผลสำเร็จของงาน โดยมุ่งที่ความ เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ประเมินผลเพื่อตัดสินมากกว่าปรับปรุงหรือพัฒนา ทำให้ผู้เรียนไม่มี โอกาสได้เรียนรู้ว่าศิลปะคืออะไร มีคุณค่าต่อชีวิตอย่างไร การสอนแต่เดิมเน้นเน้นในเรื่องทักษะฝีมือ และการลอกเลียนแบบ เนื่องจากครูผู้สอนมิได้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ไม่เข้าใจปรัชญา การศึกษาเท่าที่ควรจะเป็นผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญแก่วิชาศิลปศึกษา ไม่สนับสนุนและส่งเสริม ครูศิลปศึกษาให้เข้าอบรมทางด้านวิชาการ และวิธีการสอนแบบใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้ในโรงเรียน ซึ่ง ส่งผลให้ ผู้เรียนไม่เข้าใจจุดประสงค์ของวิชาศิลปศึกษาอย่างถ่องแท้ ส่วนใหญ่คิดว่าการเรียนศิลปะ คือการมุ่งสู่ความเป็นศิลปินที่ต้องอาศัยพรสวรรค์ ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน จึงขาดความร่วมมือกัน ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน(กาญจน์ ภาคสุวรรณ ,2536) ด้วยสาเหตุดังกล่าวครูศิลปศึกษาจำเป็นต้อง ปรับปรุงการสอน หาประสบการณ์ หาทักษะในการสอนแนวใหม่ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงการ สอน ในลักษณะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่เน้นการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออก ตามความสามารถ มีอิสระในการทำงาน สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆและ ประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กฝึกปฏิบัติ ไม่ใช่ฝึกฝนทางการช่าง ที่เน้นเป้าหมายทางสังคมให้เด็กมีสภาพเป็นช่างฝีมือ เพื่อที่จะนำผลงานทางศิลปะไปใช้ในชีวิต ประจำวันโดยตรง แต่การจัดกิจกรรมศิลปะเป็นเพียงวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะ นิสัย เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคมโดยเน้นลักษณะนิสัยที่ทำเป็น แก้ปัญหา เป็น คิดเป็นด้วยเหตุนี้ การศึกษาจึงหันมาเน้นให้เด็กคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาได้อย่างดียิ่ง แต่ สภาพการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้สอนจำนวนมากยังเน้น การสอนภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ และการสอนภาคทฤษฎีก็ยิ่งขาดความคิดริเริ่มที่จะหาวิธี สอนใหม่ๆ หรือใช้ทักษะการสอนแบบต่างๆ และมักจะเน้นความรู้ความจำมากกว่าการสอนให้เกิด ความเข้าใจหรือนำกลับไปใช้ในสภาพจริง แทบทุกสถาบันยังใช้วิธีสอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลางคือ เป็นแหล่งข่าวสารและการชี้แนะ ไม่มีการนำวิทยาการทางการสอนเพื่อเสริมการสอนของครูมาใช้ จึง เป็นการยากสำหรับผู้เรียนที่จะสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติได้ (จิรณ ตั้งเจริญ,2526)

ในการเรียนการสอนศิลปศึกษา สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เป็นส่วนเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน และการสอนของครูให้บรรลุตามเป้าหมายก็คือ ความเข้าใจในพัฒนาการทางศิลปะของเด็กแต่ละชั้น ซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามพัฒนาการและตามระดับอายุของเด็ก โดยโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld,1957) ได้สนับสนุนปรัชญาการศึกษาแบบ "เด็กเป็นศูนย์กลาง" ที่ว่าความสำคัญของการเรียนรู้ทางศิลปะ คือ กระบวนการเรียนการทำงาน (Process) มิใช่ผลงานของศิลปะ (Product) ความเชื่อนี้เกี่ยวข้องกับเรื่องความคิดสร้างสรรค์ เด็กเรียนรู้พัฒนาการจากการทำสิ่งต่างๆ ประสบการณ์ที่ได้จากการกระทำนั้น มิใช่ผลสำเร็จของงาน นั่นคือผลสำเร็จของงานมิใช่หัวใจของการเรียนรู้ เพราะฉะนั้นจุดประสงค์ของการเรียนศิลปะควรจะเน้นว่าเด็กทำอะไร มิใช่เด็กทำอะไร แบบคเวลล์ (Blackwell ,1975) กล่าวว่าการสอนศิลปศึกษาสามารถปลูกฝังพัฒนาการของความคิดเกี่ยวกับตนเองและการยอมรับตนเองของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่งด้วย

ในบรรดางานศิลปะประเภททัศนศิลป์ (Visual Arts) ที่มีความเหมาะสมในด้านรูปแบบ คือ มีลักษณะเป็น 2 มิติซึ่งง่ายต่อการจัดเก็บในแฟ้มสะสมงานแล้ว ลักษณะเนื้อหาจิตรกรรมนับว่าเป็นกิจกรรมที่เปิดกว้างในทางปฏิบัติมากที่สุด มีความยืดหยุ่นและมีเทคนิคมากมาย เหมาะกับทุกเพศวัย (Feldman,1967) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่สุดในชั้นเรียน เป็นศิลปะที่มีรูปแบบการแสดงความรู้สึกที่ลึกซึ้งได้มากที่สุด (Lowenfeld and Brittain,1957) ผู้เรียนสามารถเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมขีดเขียน ระบายสีลงบนพื้นระนาบอย่างอิสระ แสดงอารมณ์ ความรู้สึกโดยตรงได้มากที่สุดและไม่ต้องให้ทักษะสูงมากนักเมื่อเทียบกับกิจกรรมศิลปะอื่นๆ การวาดภาพเป็นพื้นฐานเบื้องต้นที่มีความสำคัญและสัมพันธ์กับงานศิลปะเกือบทุกแขนง จนเกือบกล่าวได้ว่า ผู้ที่จะประสบความสำเร็จในด้านการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมแล้วจำเป็นต้องมีความสามารถในการเขียนภาพก่อน ฉะนั้น สถาบันศิลปะต่างๆจึงได้พิจารณาทักษะการเขียนภาพเป็นแนวทางในการคาดคะเนความสามารถทางศิลปกรรมด้วย (วิรัตน์ พิชญ์ไพญฺญ์, 2531)

จิตรกรรมเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มศิลปศึกษา ที่ถูกบรรจุไว้ในหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ฉบับปรับปรุง 2533) ในกลุ่มวิชาเลือกเสรี ซึ่งเป็นวิชาที่นักเรียนเลือกเรียนตามความสนใจ เพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต (กรมวิชาการ,2535) ให้นักเรียนได้มีโอกาสสำรวจว่ามีความสนใจและความถนัดทางศิลปะเพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจเลือกเรียนกลุ่มวิชาและวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจ และสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มคุณภาพให้แก่ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้สูงขึ้นอีกระดับหนึ่ง ผู้ที่จบการศึกษาระดับนี้สามารถจะมีโอกาสในการประกอบอาชีพ การมีรายได้ การคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี

โลกทัศน์ มีคุณภาพและความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและการยอมรับจากสังคม (วิโรจน์ สารรัตนะ ,2532) โครงสร้างหลักสูตรของวิชาศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประกอบด้วยรายวิชาทางด้านจิตรกรรม 4 รายวิชาด้วยกัน คือ จิตรกรรม 1 จิตรกรรม 2 จิตรกรรม 3 และจิตรกรรม 4 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อหาวิชา จิตรกรรม 4 เนื่องจากมีกิจกรรมหลากหลาย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ศ 014 จิตรกรรม 4 2 คาบ/สัปดาห์/ภาค 1 หน่วยการเรียนรู้

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาและฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเขียนภาพคน สัตว์ ดอกไม้ หุ่นนิ่ง ทิวทัศน์ ภาพจินตนาการ ภาพประกอบเรื่อง ลวดลาย การทูนด้วยสื่อชนิดต่างๆและศึกษาประวัติจิตรกรรมไทยและต่างประเทศ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจในการเขียนภาพ ใช้เทคนิคการเขียนภาพได้อย่างมั่นใจและมีความคิดสร้างสรรค์

การจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถือว่าเป็นระดับที่มีความสำคัญมากระดับหนึ่ง เนื่องจากเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนในวัยประมาณ 12-14 ปี ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของอีริคสัน (Ericson,1959) กล่าวว่า เป็นวัยที่อยู่ในระยะแรกๆ ซึ่งเป็นลักษณะของความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกลด้อย เด็กมีความต้องการประเด็นความคิดที่เป็นแบบมโนทัศน์ (Concept) เป็นอย่างมาก พัฒนาการทางภาษาและการใช้สัญลักษณ์จะก้าวหน้ามาก ชอบความคิดเชิงเหตุผลและถ้าสามารถอธิบายเหตุผลได้จะมีความภาคภูมิใจมาก เด็กวัยนี้จะยึด

หลักเกณฑ์มากที่สุด ส่วนระยะตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไป จะเป็นลักษณะของการทำความเข้าใจให้รู้จักตนเองได้กับความสับสนไม่เข้าใจตนเอง เพราะเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายมาก จะมีการแสดงความคิดออกเป็นเชิงนามธรรมได้ ครูจึงควรช่วยผู้ให้เด็กใช้ความคิดให้มาก ซึ่งแนวทางการใช้พัฒนาสมรรถนะได้สนองต่อการส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวนี้

สำหรับนักเรียนโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2 จังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 12 ซึ่งมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดแถบภาคกลางถึงภาคตะวันออก อันได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี นครนายก สระแก้ว จัดการเรียนการสอนแบบสหศึกษา ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 เป็นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งเปิดโอกาสให้นักเรียนที่สมัครเข้าศึกษาต่อทั้งหมดโดยไม่ต้องสอบคัดเลือก จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนมีสถานภาพทางเพศ

ระดับสติปัญญาและระดับฐานะทางเศรษฐกิจ รวมถึงการนำความรู้ที่ศึกษาไปใช้ศึกษาต่อและประกอบอาชีพมีความหลากหลาย เหมาะที่จะเป็นตัวแทนประชากรได้

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำแนวคิดจากหลักการที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดความพยายาม ความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลในเรื่องนั้นๆ เพื่อสร้างผลงานศิลปะจากมโนทัศน์ (concept) ที่เกิดจากการค้นคว้าในรูปแบบของตนเองได้ โดยที่ครูผู้สอนสามารถตรวจสอบกระบวนการเรียนรู้และคุณสมบัติเฉพาะตัวของนักเรียนแต่ละคนได้จากผลงาน กระบวนการสร้างงาน และการประเมินตนเอง ก่อนที่จะเริ่มกระบวนการเรียนการสอนครูและนักเรียนต้องร่วมกันตั้งกฎเกณฑ์การดำเนินงาน และการประเมินผลล่วงหน้า จึงปฏิบัติกิจกรรมที่ได้พิจารณาประเมินทางเลือกจากการค้นคว้า พร้อมทั้งแสดงเหตุผล แนวคิดและกระบวนการทำงานด้วยการบันทึก ฉะนั้น ในการประเมินผลจะเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานและผลงานสำเร็จที่สร้างขึ้นจากความเข้าใจในมโนทัศน์ รวมไปถึงการวิเคราะห์ วิจารณ์ที่แสดงถึงความเข้าใจในผลงานของตนเองและผู้อื่น โดยมีกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียน ตามแนวคิดของ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540)

ขั้นที่ 1 ขั้นกำหนดจุดประสงค์และประเภทของแฟ้มสะสมงาน (Project Purpose)

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมชิ้นงานและจัดการชิ้นงาน (Collect and Organize)

ขั้นที่ 3 ขั้นเลือกชิ้นงาน (Select)

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นลักษณะเฉพาะตัว (Interject Personality)

ขั้นที่ 5 ขั้นสะท้อนข้อมูลกลับเกี่ยวกับชิ้นงาน (Reflect Metacognitively)

ขั้นที่ 6 ขั้นตรวจสอบความสามารถของตนเอง (Inspect to Self Assess)

ขั้นที่ 7 ขั้นประเมินค่าผลงาน (Perfect and Evaluate)

ขั้นที่ 8 ขั้นสร้างความสัมพันธ์ (Connect and Conference)

ขั้นที่ 9 ขั้นทำให้มีคุณค่า (นำเข้าและเอาออกชิ้นงาน) (Inject / Eject to Update)

ขั้นที่ 10 ขั้นประชาสัมพันธ์ผลงาน (Respect Accomplishment)

โครงการ Domain Project I ของ โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ และเดวิด เพอร์กิน (Howard Gardner and David Perkin, 1989)

ขั้นที่ 1 ตรวจสอบความสามารถของตนเอง

ขั้นที่ 2 ค้นคว้าข้อมูล

ขั้นที่ 3 สร้างงานศิลปะ และการพิจารณาประเมินผลงาน

โครงการ Domain Project II ของ โฮวาร์ด การ์ดเนอร์ และเดวิด เพอร์กิน (Howard Gardner and David Perkin,1989)

- ขั้นที่ 1 นักเรียนค้นหาลักษณะเฉพาะตัว
- ขั้นที่ 2 นักเรียนพิจารณาประเมินทางเลือกของตน
- ขั้นที่ 3 นักเรียนสะท้อนข้อมูลกลับ

การทดลอง " Creating a process-folio" ของ คาเรน วัตสัน-นิวลิน (Karen Watson-Newlin,1995)

- ขั้นที่ 1 การวาดภาพเคลื่อนไหว (Gesture)
- ขั้นที่ 2 การวาดภาพรอบนอก (Contour Line)
- ขั้นที่ 3 การศึกษางานของศิลปินเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ
- ขั้นที่ 4 การค้นคว้าเกี่ยวกับการสร้างงานของศิลปิน
- ขั้นที่ 5 การวาดภาพด้วยลักษณะเฉพาะตัว

โครงการ " Mini Portfolio" ของ ดอนนา เคย์ เบียที (Donna Kay Beattie,1994)

- ขั้นที่ 1 ขั้นการแนะนำ (Orientation)
- ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (Implementation)
- ขั้นที่ 3 การนำเสนอและจัดแสดงผลงาน (Exhibition)
- ขั้นที่ 4 การตัดสินผลงาน (Judging the Product)
- ขั้นที่ 5 การตัดสินผลงานครั้งที่ 2 (The Second Judging)
- ขั้นที่ 6 การสรุป (Administrative Wrap-up)

จากขั้นตอนแนวคิดต่างๆ ผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมงานเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 การเตรียมการเพื่อวางแผนดำเนินการ (Project purpose)
- ขั้นที่ 2 การจัดระบบและรวบรวมผลงาน (Organizing and collection)
- ขั้นที่ 3 การคัดเลือกผลงาน (Selection)
- ขั้นที่ 4 การตรวจสอบความสามารถของตนเอง (Inspection to Self-assess)
- ขั้นที่ 5 การสะท้อนข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับชิ้นงาน (Reflection)
- ขั้นที่ 6 การประเมินแฟ้มสะสมงาน (Evaluation)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาจิตรกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการใช้แฟ้มสะสมงาน จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตรกรรมสูงกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการแบบปกติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2 ที่เลือกเรียนวิชาจิตรกรรม จำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คนและกลุ่มควบคุม 20 คน ใช้วิธีการแบ่งกลุ่มด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
2. ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย
  - ตัวแปรต้น แฟ้มสะสมงานนักเรียน
  - ตัวแปรตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทักษะพิสัยวิชาจิตรกรรมสูงขึ้น
3. เนื้อหาในบทเรียน ได้แก่ การเขียนภาพหุ่นนิ่ง" ซึ่งเป็นพื้นฐานการเขียนภาพในการเรียนวิชาจิตรกรรม และ"การเขียนภาพจินตนาการ" ซึ่งเป็นกิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานศิลปะ
4. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย แบบวัดผลสัมฤทธิ์ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ เนื้อหาบทเรียนที่นำมาเสนอรูปแบบและกระบวนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน ในรายวิชาจิตรกรรม คือ เนื้อหาในรายวิชา ศ 014 จิตรกรรม 4 เรื่อง, การเขียนภาพหุ่นนิ่งและการเขียนภาพจินตนาการ โดยใช้เวลาสอนทั้งหมด 12 คาบ โดยศึกษาผลการจัดทำแฟ้มผลงานของนักเรียน มุ่งเน้นความสามารถของนักเรียนจากกระบวนการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. **แฟ้มสะสมงานของนักเรียน** หมายถึง ตัวอย่างงานที่ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้องร่วมกันเลือกรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัยและจิตพิสัย

2. **วิชาจิตกรรม** หมายถึง วิชาเลือกเสรี ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งมีด้วยกัน 4 รายวิชา คือ ศ 011 จิตรกรรม 1 ศ012 จิตรกรรม 2 ศ 013 จิตรกรรม 3 และ ศ 014 จิตรกรรม 4

3. **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตกรรม** หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัยที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีผลมาจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์มาจากการจัดการเรียนการสอนวิชาจิตกรรมในชั้นเรียน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงผลของการใช้แฟ้มสะสมงานนักเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาจิตกรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จากกระบวนการปฏิบัติงาน ผลงานปฏิบัติ และการสะท้อนกลับทางความคิดของนักเรียน

2. ทำให้ทราบถึงพัฒนาการจากกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการพิจารณากระบวนการ 3 ด้าน คือ ผลงาน กระบวนการปฏิบัติงานและการสะท้อนกลับ ในวิชาจิตกรรมที่เกิดจากการใช้แฟ้มสะสมงาน

3. เป็นแนวทางสำหรับครูศิลปศึกษา ที่จะนำแฟ้มสะสมงานนักเรียนไปใช้ในวิชาอื่นๆ ในสาขาศิลปศึกษา เพื่อปรับปรุงแนวการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย